

Evaluatie CleanWise

Deel 2: Onderzoeksresultaten
februari 2015

Uitgave : Team Kennis en Verkenning
Naam : Ineke Willighagen en Jaap Barink
Telefoonnummer : 0570 69 3369
Mail : j.barink@deventer.nl

Inhoud

Inleiding	3
1. Onderzoeksvragen en -methode	4
2. Verwachtingen en activiteiten vooraf	5
2.1 Verwachtingen en bedenkingen vooraf over CleanWise	5
2.2 Verloop opstartfase	6
2.3 Waardering 'Checklist Afval scheiden op school'	6
2.4 Waardering communicatiemiddelen voor kinderen en hun ouders	6
3. De lessen en het lespakket	7
3.1 Aandacht in de klas voor afvalscheiding	7
3.2 Ervaring met de lessen en het lespakket	8
4. Effect van CleanWise op gedrag	9
4.1 Opvatting leerkrachten	9
4.2 Opvatting leerlingen	9
4.3 Opvatting ouders	10
5. Samenwerking en besparing	12
5.1 Samenwerking met Circulus-Berkel, de Ulebelt en Cambio	12
5.2 Besparing op restafval	12
6. Opmerkingen en tips	13
6.1 Opmerkingen en tips van de leerlingen	13
6.2 Opmerkingen en suggesties van de leerkrachten	14
6.3 Opmerkingen en suggesties van de ouders	14
6.4 Opmerkingen, suggesties en aanbevelingen van school--directeuren	15

Inleiding

Basisscholen in Deventer kunnen hun kunststof verpakkingsmateriaal, groente-, fruit- en tuinafval, glas, papier, blik en drankkartons gescheiden aanleveren aan Circulus-Berkel-Berkel. Hiermee worden deze scholen “CleanWise”.

Circulus-Berkel-Berkel voert dit uit in opdracht van de gemeente Deventer, en in samenwerking met de Ulebelt en Cambio (onderdeel van Circulus-Berkel-Berkel). De basisscholen die deelnemen aan CleanWise ontvangen hiervoor de benodigde containers, een communicatietoolkit van Circulus-Berkel en een lespakket van de Ulebelt.

Met CleanWise wil Circulus-Berkel-Berkel bevorderen dat kinderen afval gaan scheiden en meer gaan proberen om afval te voorkomen (bijv minder plastic zakjes aannemen in de winkel, maar je eigen tasje meenemen, of hergebruik / repareren van dingen). Immers, jong geleerd is oud gedaan. Door een educatiepakket en door kinderen actief hun afval te laten scheiden (participatie) willen de partijen dit bevorderen. Circulus-Berkel-Berkel is hierbij de regievoerder, de Ulebelt zorgt voor het lesprogramma en advies bij invoering en Cambio Buurtbeheer zorgt voor organisatie en beheer.

Circulus-Berkel-Berkel wil graag meer inzicht hebben in het effect van CleanWise op kennis, gedrag en financieel voordeel voor de scholen. Daarom heeft ze team Kennis en Verkenning van de gemeente Deventer gevraagd om een evaluatie uit te voeren onder een aantal deelnemende scholen. De resultaten van de evaluatie kan zij ook benutten bij het uitrollen van CleanWise in andere gemeenten.

1. Onderzoeksvragen en -methode

In het onderzoek stonden de volgende vragen centraal:

- Wat waren de verwachtingen en bedenkingen over CleanWise vooraf, hoe is dit uitpakkt? Hoe verliep de opstartfase van CleanWise en wat is de waardering van de 'Checklist Afval scheiden op school'?
- Wat is de mening over de communicatie over CleanWise?
- Wat is de mening over de lessen over afval en afval scheiden? En wat is de ervaring met het lespakket van de Ulebelt?
- Wat is het effect van CleanWise op de mate van afval scheiden, op school en thuis?
- Wat is het effect van CleanWise op beperken hoeveelheid afval, op school en thuis?
- Zijn de scholen tevreden over de inzameling van het afval en hoe verloopt de samenwerking met Circulus-Berkel, de Ulebelt en Cambio?
- Wat is de indicatieve besparing op restafval voor scholen?
- Wat zijn de opmerkingen, suggesties een aanbevelingen t.a.v. CleanWise?

Om deze vragen te beantwoorden hebben we in december 2014 op een selectie van zeven scholen een onderzoek uitgevoerd onder vier onderzoeksgroepen:

- Schooldirecteuren, via een individueel interview
- Leerlingen van de groepen 7 en 8, via een schriftelijke vragenlijst
- Leerkrachten van alle groepen, via een schriftelijke vragenlijst
- Ouders van leerlingen, via een individueel interview op het schoolplein

Bij de selectie van de scholen hebben we gekozen voor variatie, als het gaat om de identiteiten van de scholen en de gespreide ligging (in de stad en in de dorpen).

De deelname aan het onderzoek is als volgt:

Onderzoeksgroep	Aantal deelnemers
Schooldirecteuren	7
Leerlingen groepen 7 en 8	349
Leerkrachten	27
Ouders	110

2. Verwachtingen en activiteiten vooraf

In de gesprekken met de schooldirecteuren zijn we ingegaan op hun verwachtingen en bedenkingen voorafgaand aan de start van CleanWise, en op het verloop van de opstartfase.

2.1 Verwachtingen en bedenkingen vooraf over CleanWise

De scholen hadden verschillende motieven om deel te nemen aan CleanWise.

Zo wordt afvalscheiding gezien als een maatschappelijke trend. De maatschappij streeft naar meer leefbaarheid.

Een aantal scholen noemt ook de voorbeeldfunctie van de school: goed voorbeeld doet goed volgen. Kinderen worden zich meer bewust van afval, het verminderen ervan en het hergebruik. Dit sluit aan bij de gewoontes thuis, waar ook aan afvalscheiding wordt gedaan. En het kan een stimulans zijn voor thuis, om de kinderen minder eten en drinken in een verpakking mee te geven.

Afvalscheiding heeft volgens de directeuren een positief effect op het milieu, de afvalberg wordt verkleind, en er gaat zorg voor de omgeving vanuit. Eén school geeft aan dat dit ook expliciet aansluit bij het profiel van de school.

Ook noemt een aantal directeuren de kostenbesparing door het verminderen van restafval.

Zijn de positieve verwachtingen uitgekomen?

Als het gaat om bewustwording van het verminderen en scheiden van afval, op school en thuis, zijn de verwachtingen uitgekomen volgens de directeuren.

Wat voor een aantal directeuren is tegengevallen, is dat er veel georganiseerd moet worden om het afval in de lokalen gescheiden in te zamelen. Scholen moesten zelf bakken en dergelijke aanschaffen voor de inzameling in de lokalen, en dat verliep bij een aantal scholen niet gelijk goed. Dit had weer extra kosten tot gevolg. En het kost de nodige tijd om het afval vanuit de lokalen naar de grote containers te brengen.

Hadden scholen bedenkingen vooraf? En bleken ze terecht?

Een aantal directeuren had bedenkingen vooraf. Hieronder de bedenkingen en hoe het heeft uitgepakt.

- De inzamelmethode in de lokalen en aan de weg.
 - Een aantal scholen heeft er moeite mee gehad om daar een goede weg in te vinden. Daar waren geen tips of richtlijnen voor, zodat iedere school zelf het wiel uitvindt.
- De hoeveelheid werk
 - Het personeel en/of conciërge heeft er werk bij, omdat de kinderen de 150-liter-zakken niet kunnen tillen
- De kosten die vooraf gemaakt moeten worden
 - De aanschaf van bakken en andere inzamelmiddelen gaat gepaard met extra kosten. Ook zijn er kosten verbonden aan de communicatie over CleanWise
- De hoeveelheid afval door drinkpakjes
 - Een van de scholen heeft de ouders gevraagd om de kinderen geen drinkpakjes meer te geven. Dat heeft gewerkt en scheelde aanzienlijk in de hoeveelheid afval.
- De stank en ongedierte door GFT
 - Een aantal scholen zamelt GFT niet gescheiden in, in de lokalen.

2.2 Verloop opstartfase

We hebben de directeuren gevraagd naar de opstartfase van CleanWise. Hierbij gingen we in op de communicatie met de leerkrachten en met de ouders, en op de logistieke veranderingen.

Zes van de zeven directeuren zijn tevreden over *de communicatie met de leerkrachten*. Eén directeur zegt dat ze gebruik hebben gemaakt van het informatiemateriaal dat in de kist zat die ze twee jaar geleden hebben ontvangen. Een andere directeur noemt een krantje voor leerkrachten over CleanWise. De directeur die ontevreden is, zegt dat hij/zij dit zelf heeft moeten doen.

Over *de communicatie met de ouders* is ook het gros van de directeuren tevreden. Enkele scholen hebben gecommuniceerd via een nieuwsbrief of e-mail. Ook heeft een school veel foto's laten zien aan de ouders over de nieuwe situatie. En één directeur geeft aan dat ze bij de ouders geappelleerd hebben aan de thuissituatie. De directeur die ontevreden is, zegt dat hij/zij dit zelf heeft moeten doen.

Wat betreft *de logistieke veranderingen* zijn vijf van de zeven directeuren in het algemeen tevreden en twee ontevreden. In de toelichtingen geven de tevreden directeuren aan:

- “We moeten goede afspraken maken. Als er wat fout gaat bellen we”.
- “We hebben zelf extra bakjes en zakken aangeschaft”.
- “We moesten wel nadenken over waar láát je het allemaal. Zakken gaan stinken”.
- “Er is meer ruimte voor afhalen aan de Gelderland-kant, dan aan de Overijssel-kant (grens van provincie)”.

De twee directeuren die ontevreden zijn, geven aan:

- “Ze hadden meer info kunnen geven, moesten alles zelf bedenken. Meer bakken”.
- “Je moest alles zelf bedenken en betalen”.

2.3 Waardering ‘Checklist Afval scheiden op school’

Circulus-Berkel heeft bij de start van CleanWise aan de scholen een checklist gegeven over het afval scheiden op school. We vroegen de directeuren naar de duidelijkheid en volledigheid van deze checklist.

Twee van de zeven directeuren herkennen deze checklist niet, zegt hen niets. Eén directeur zegt dat hij niet wist dat deze checklist van Circulus-Berkel afkomstig is. De andere vier directeuren vinden de checklist duidelijk en volledig. Eén van hen geeft als toelichting dat de informatie op de website duidelijk was.

2.4 Waardering communicatiemiddelen voor kinderen en hun ouders

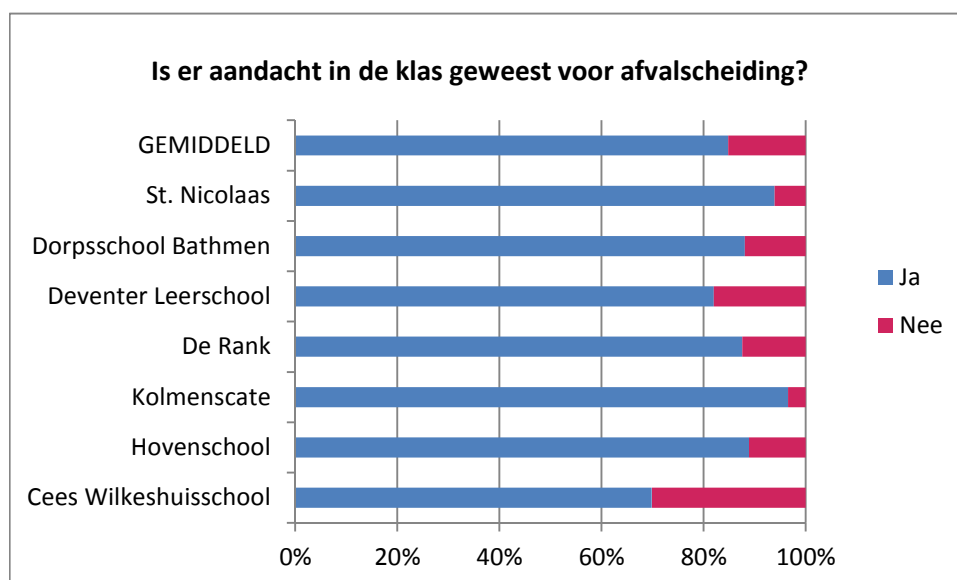
Circulus-Berkel heeft bij de start van CleanWise kranten uitgereikt en informatie voor een digitale nieuwsbrief of een schoolkrant ter beschikking gesteld via e-mail en via de website. Bijna de helft van de ouders (46%) zegt dit niet meer te weten, 28% heeft de informatie gekregen en 26% niet.

Bij de vraag aan de ouders of ze al met al tevreden zijn over de communicatie over CleanWise, zegt 45% hierover tevreden te zijn, 55% is er niet tevreden over. ‘Meer communicatie’ wordt als suggestie genoemd door 5 ouders.

3. De lessen en het lespakket

3.1 Aandacht in de klas voor afvalscheiding

Gemiddeld 85% van de leerlingen zegt dat er aandacht in de klas is geweest voor afvalscheiding. Vooral de Kolmenscate scoort op dit punt hoog.

We vroegen de leerlingen wat hen vooral is bijgebleven als het gaat om projecten of lessen over afval scheiden.

De leerlingen van de Cees Wilkeshuisschool hebben het vooral over dat er nu bakken in de klas staan om het afval te scheiden. Verschillende kinderen noemen hierbij de blauwe bak voor plastic, een roze voor drinkpakjes, een bak voor papier en een bak voor overig afval.

De leerlingen van de Hovenschool hebben het ook over de verschillende bakken voor afval. Daarnaast halen veel kinderen van die school de afval-game aan die ze gespeeld hebben in een busje en een filmpje dat ze hebben gezien over zwerfafval.

De leerlingen van de Kolmenscate weten zich niets te herinneren van lessen of projecten.

De leerlingen van de Rank geven aan dat er veel over gesproken wordt op school en dat is uitgelegd hoe het afval gescheiden moet worden. Ook benoemen ze de verschillende bakken, een leskist over de waterleiding, een werkboekje en dat er iemand is geweest van de Ulebelt om te komen vertellen over het scheiden van afval. Een aantal kinderen van de Rank haalt aan dat ze hebben meegedaan aan de Supporter van Schoon-wedstrijd, welke ze gewonnen hebben.

Een leerling van de Deventer Leerschool zegt geleerd te hebben dat afval scheiden beter voor het milieu is.

De leerlingen van de Dorpsschool weten zich niets te herinneren van lessen of projecten.

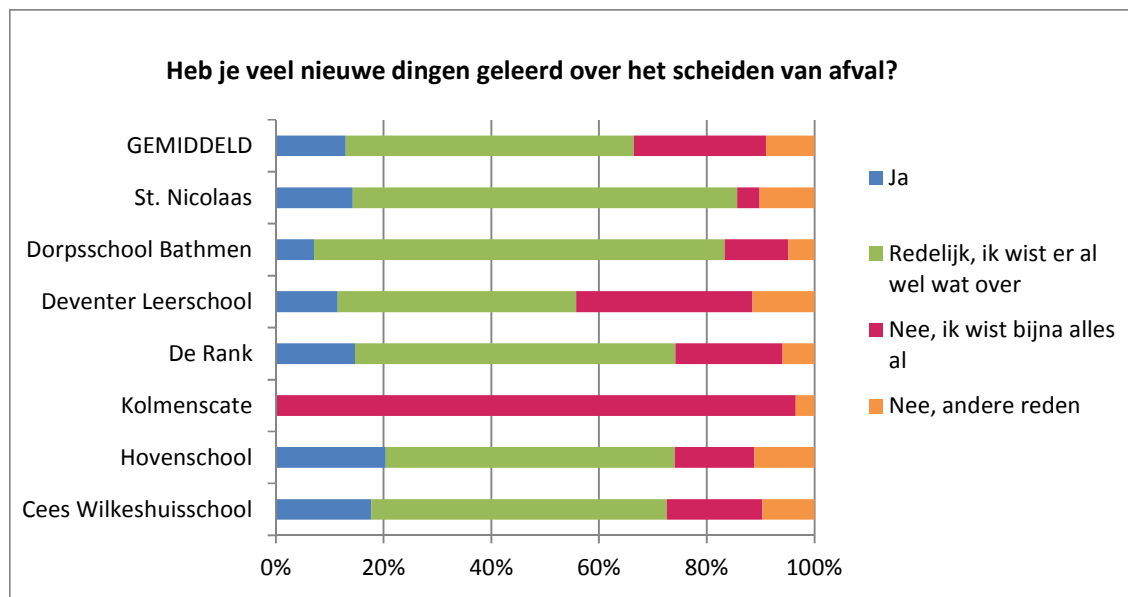
Een leerling van de St. Nicolaasschool geeft aan dat als je afval gaat scheiden, je geld bespaart.

Gemiddeld zegt 13% van de leerlingen dat ze veel nieuwe dingen geleerd hebben over het scheiden van afval. Dit percentage is het hoogst bij de Hovenschool. Mogelijk heeft dit te maken met de game die ze hebben gespeeld en het filmpje dat ze hebben bekeken.

Gemiddeld 54% van de leerlingen zegt dat ze redelijk wat nieuwe dingen hebben geleerd, maar er ook al wel wat over wisten.

De leerlingen van de Kolmenscate geven vooral aan dat ze niet veel nieuws hebben geleerd, omdat ze bijna alles al wisten. Gemiddeld is dit 25%.

Een aantal leerlingen geeft een andere reden op waarom ze niet veel nieuws hebben bijgeleerd. Zij geven vooral aan dat er geen of weinig aandacht voor was op school, qua lessen.

3.2 Ervaring met de lessen en het lespakket

Is CleanWise aan de orde geweest volgens de leerkrachten?

Van de leerkrachten die de vragenlijst hebben ingevuld, heeft 41% CleanWise aan de orde gesteld. Het betreft 11 leerkrachten, waarvan er 7 zelf lessen hebben gegeven, één leerkracht liet dit over aan De Ulebelt en 3 leerkrachten hebben dit samen met de Ulebelt gedaan. Vier leerkrachten vinden dat het lesmateriaal van De Ulebelt goed aansluit op het eigen lesprogramma.

Waarom zelf lesstof ontwikkeld?

Een aantal leerkrachten heeft de lesstof zelf ontwikkeld. Hun toelichtende antwoorden zijn de volgende.

‘Geen lesstof. Alleen introductie van het scheiden van afval’

“Ideeën van de Ulebelt gebruikt”

“Ik sta maar 1 dag voor de groep. Heb erover gepraat met de leerlingen”

“Kort met kinderen over gehad. Komt ook aan de orde als de gelegenheid zich voordoet”

“Omdat dat ook kan. ter aanvulling of omdat er iets ter sprake kwam”

“Omdat ik het afval scheiden in groep 1 wilde beginnen met een project en materiaal wilde gebruiken wat bij hun leeftijd past”

“Paste binnen de lessen”

“We hebben het in een kringgesprek toegelicht. Is CleanWise wel op school geweest?”

Tips voor andere scholen wat betreft lesstof

Op vraag aan de leerkrachten of ze wat betreft de lesstof een tip hebben voor andere scholen die gaan meedoen, werd de volgende genoemd.

“Een vuilniszak (georganiseerd) op tafel uitgespreid en sorteren. A3 met verschillende "containers" erop. De kleuters kunnen dat inplakken wat er in hoort”

4. Effect van CleanWise op gedrag

4.1 Opvatting leerkrachten

Hebben de leerkrachten het idee dat de kinderen door CleanWise beter het nut zien van het scheiden van afval?

Van de 27 leerkrachten die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben er 21 het idee dat de kinderen door CleanWise beter het nut zien van het scheiden van afval. Twee leerkrachten hebben dit idee niet, de overigen hebben deze vraag niet beantwoord.

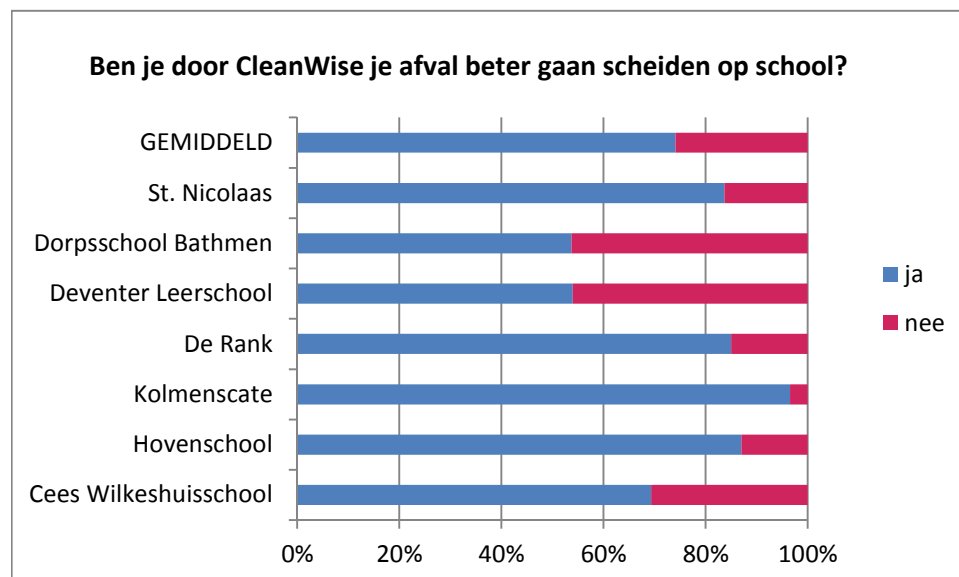
Hebben de leerkrachten het idee dat de kinderen door CleanWise hun afval beter scheiden?

Twintig leerkrachten hebben het idee dat de kinderen door CleanWise hun afval beter scheiden. Drie leerkrachten hebben dit idee niet, de overigen hebben deze vraag niet beantwoord.

4.2 Opvatting leerlingen

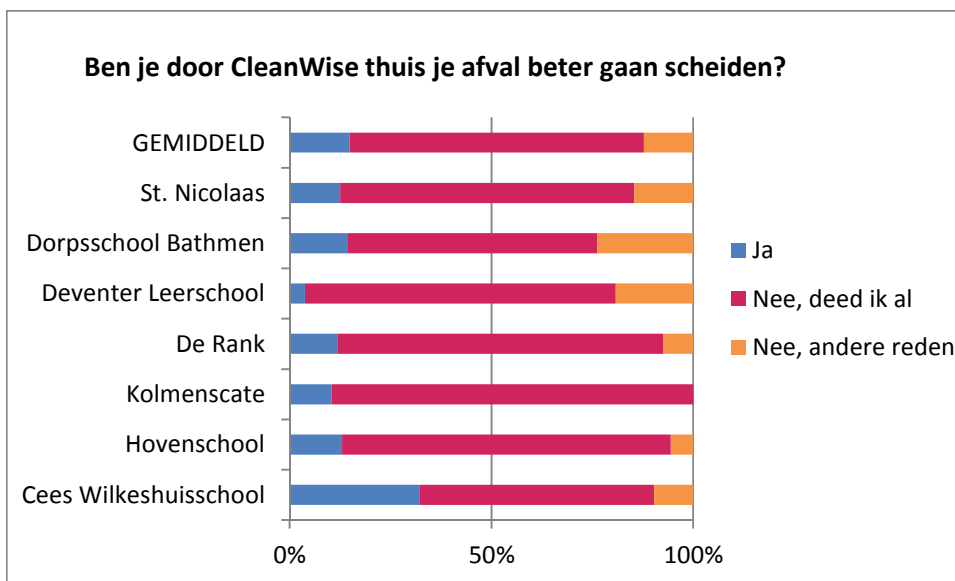
Gemiddeld 74% van de leerlingen is door CleanWise het afval *beter gaan scheiden op school*. De Kolmenscate scoort hierbij het hoogst. Uit eerdere vragen blijkt dat dit niet te maken heeft met lessen of projecten over afvalscheiding, daarover konden zij immers niets melden. Het plaatsen van verschillende bakken voor afval was al voldoende om (beter) te laten scheiden.

Leerlingen die aangaven dat ze het afval niet beter zijn gaan scheiden, geven vooral als reden dat ze dit al deden.

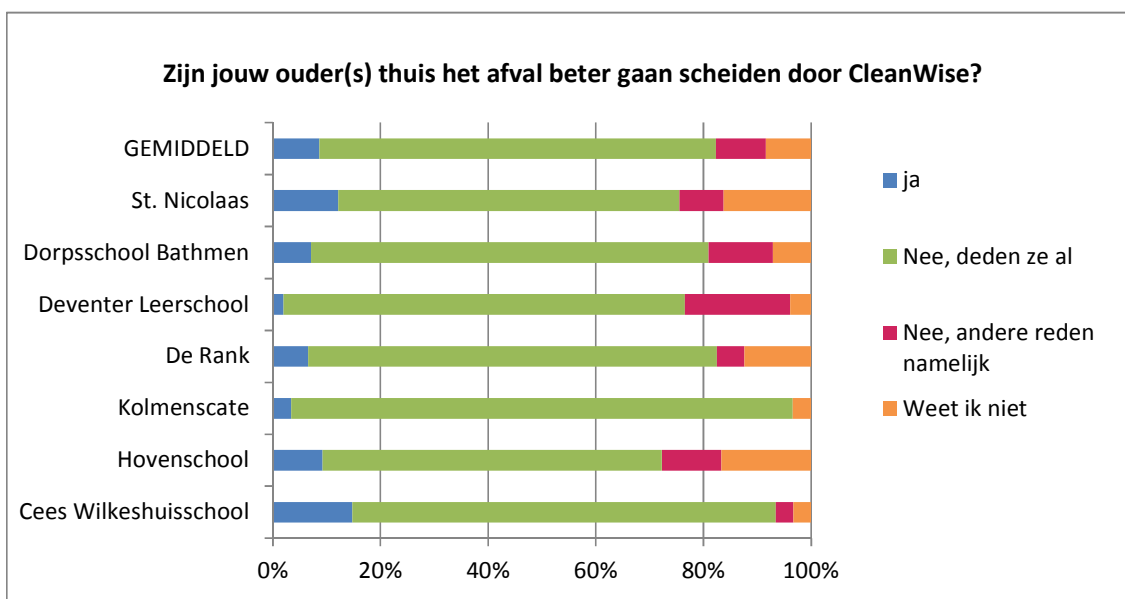

14% van de leerlingen is door CleanWise *thuis het afval beter gaan scheiden*. Dit aandeel is het hoogst bij de leerlingen van de Cees Wilkeshuisschool.

Leerlingen van de Kolmenscate geven vooral aan dat ze dat al deden en dat het daarom niet méér is geworden. Dit kan ook verklaren dat juist door de kinderen van de Kolmenscate het minst *thuis is gesproken over het scheiden van afval* (28% t.o.v. gemiddeld 41%).

Uit onderstaande grafiek blijkt ook dat vooral leerlingen van Kolmenscate aangeven dat hun ouder(s) thuis het afval al goed scheidde vóór CleanWise.

4.3 Opvatting ouders

Verreweg de meeste ouders (95%) zeggen dat er thuis wordt gesproken over afvalscheiding.

Effect op kinderen thuis

11% van de kinderen is thuis het afval beter gaan scheiden door CleanWise, maar volgens 82% van de ouders deed hun kind dit vóór CleanWise al goed. Een aantal ouders geeft een andere reden waarom hun kind het afval niet beter is gaan scheiden. Zij geven onder meer aan dat zij, als ouders, alle afval weggooien.

Is uw kind thuis het afval beter gaan scheiden door CleanWise?

School	Ja	Nee, deed hij/zij al	Nee, andere reden	TOTAAL
Hovenschool	3	10	2	15
Deventer Leerschool	2	11	1	14
Kolmencate	1	13	3	17
Cees Wilkeshuisschool	2	13	1	16
Nicolaasschool	0	13	1	14
Dorpsschool Bathmen	2	15	0	17
De Rank	2	13	0	15
Totaal	12 (11%)	88 (82%)	8 (7%)	108 (100%)

Effect op ouders thuis

Niet alleen kinderen leren hun afval (beter) scheiden, ook 5% van de ouders zegt dat zij thuis hun afval beter scheiden door CleanWise. 93% zegt het niet verbeterd te hebben omdat ze het al goed deden en 3% zegt dat ze het niet verbeterd hebben omdat ze CleanWise niet kennen; daarom heeft het geen effect op hen gehad.

Praktische veranderingen thuis

7% van de ouders heeft sinds de start van CleanWise thuis dingen veranderd waardoor ze het afval beter kunnen scheiden. Als voorbeelden noemen ze:

- “Extra afvalbak voor plastic”
- “Plastic zak voor plastic afval”
- “Folie van chips niet meer bij het plastic”

88% heeft niets veranderd, omdat ze alles al goed voor elkaar hadden. 6% heeft niets veranderd om een andere reden. Zij geven aan dat ze CleanWise niet kennen of dat het meeste al wel goed gescheiden wordt.

Heeft u thuis dingen veranderd waardoor u het afval beter kunt scheiden?

School	Ja	Nee, hadden we al goed	Nee, andere reden	TOTAAL
Hovenschool	3	12	0	15
Deventer Leerschool	0	13	1	14
Kolmencate	2	12	3	16
Cees Wilkeshuisschool	2	15	0	16
Nicolaasschool	0	14	0	14
Dorpsschool Bathmen	3	15	0	17
De Rank	0	14	2	16
Totaal	7 (7%)	95 (88%)	6 (6%)	108 (100%)

16% van de ouders heeft sinds de start van CleanWise iets veranderd waardoor ze *minder afval* krijgen. De meeste van hen zeggen dat ze nu altijd zelf een tas meenemen bij het winkelen of boodschappen doen. Ook zegt een aantal dat ze nu minder afval hebben, door de aandacht voor het scheiden van afval. Eén ouder noemt het platmaken van pakken en een andere ouder zegt dat ze nu minder spullen weggooien.

Heeft u iets veranderd waardoor u minder afval krijgt?

School	Ja	Nee	TOTAAL
Hovenschool	6	9	15
Deventer Leerschool	2	12	14
Kolmencate	3	14	17
Cees Wilkeshuisschool	2	13	15
Nicolaasschool	0	14	14
Dorpsschool Bathmen	2	15	17
De Rank	2	14	16
Totaal	17 (16%)	91 (84%)	108 (100%)

5. Samenwerking en besparing

5.1 Samenwerking met Circulus-Berkel, de Ulebelt en Cambio

Het gros van de directeuren is tevreden over *de samenwerking met Circulus-Berkel*. Eén directeur zegt dat het naar wens gaat. Inmiddels wordt alle afval meegenomen. Dat was in het begin nog niet, omdat de ophalers nog niet wisten dat de scholen hun afval gescheiden aanleverden. Een andere directeur zegt dat er niet veel samenwerking is met Circulus-Berkel, maar dat de bakken goed geleegd worden.

Drie directeuren zeggen dat het “goed loopt” of “prima gaat”. Een van hen zegt erbij dat als er vragen zijn, er serieus wordt meegedacht. Een andere directeur vindt juist dat Circulus-Berkel niet goed meedenkt en dat er geen verschil is in hun situatie op school, voor en na CleanWise.

Over de *samenwerking met de Ulebelt* zeggen twee directeuren dat ze daar zeker tevreden over zijn, twee zijn redelijk tevreden en één is niet geheel tevreden. De andere twee hebben volledig met een eigen lesprogramma gewerkt, en daarom geen ervaring met de Ulebelt. De directeuren die tevreden zijn, geven als toelichting dat ze materialen hebben ontvangen en dat de Ulebelt serieus meedenkt als er vragen zijn. Ook vindt één directeur het leuk dat er iemand op school kwam voor uitleg.

Van de directeuren die redelijk tevreden zijn, gaf er één aan dat hij/zij meer handreikingen en tips had verwacht, zodat niet iedere school het wiel hoeft uit te vinden. De directeur die niet geheel tevreden is, geeft als toelichting dat er alleen een “eerste opstart” was, en geen evaluatie. Ze hebben veel zelf moeten doen.

Vier van de zeven directeuren zijn zeker tevreden over *de samenwerking met Cambio*.

Eén directeur is redelijk tevreden en de andere twee hebben er geen mening over.

In hun toelichting geven ze aan:

- “Als we bellen, dan komen ze”.
- “Het gaat goed, papier gaat naar de volleybal”.
- “Voor zover er contact is met Cambio, zijn we tevreden”.
- “Er zijn korte lijntjes, we zijn bekend met elkaar”.

5.2 Besparing op restafval

In totaal is in 2013 de GFT-container (240 liter) 265 keer aangeboden door de scholen. De oranje container voor plastic verpakkingen (240 liter) is in dat jaar 235 keer aangeboden. Dat zijn bij elkaar precies 500 containers, die uit het restafval zijn gebleven. Ook papier, glas, drankkartons en blik konden via Sallcon worden opgehaald. Inzamelcijfers hiervan ontbreken echter.

Alle directeuren zien dat er (duidelijk) minder restafval is. Ze zeggen er het volgende over:

- “De besparing op restafval is circa 30 euro per week. We zijn naar een bak van 1.400 liter naar 1.000 liter gegaan per week”.
- “Het is gehalveerd. Eén 1 container per week minder (1000 liter)”.
- “Geen idee. De containers zijn wel minder vol. Dit vooral na afschaf drinkpakjes”.
- “Veel minder afval, meer dan de helft minder”.
- “Weet niet, wel iets minder afval in container”.
- “Aanzienlijk minder, want we zijn een kleinere container gaan gebruiken”.
- “Het scheelt de helft in lediging”.

6. Opmerkingen en tips

6.1 Opmerkingen en tips van de leerlingen

Wat vinden leerlingen vooral goed aan CleanWise.

De meeste leerlingen gaven aan dat ze het vooral goed vinden dát het afval nu gescheiden wordt, en niet alles in één bak verdwijnt.

Bijna evenveel leerlingen vulden in dat afval scheiden goed is voor het milieu en de natuur. Voorbeelden van hun antwoorden:

- “Minder milieuvervuiling”
- “Ik vind het goed omdat het dan netjes wordt en goed voor het milieu”
- “Het vervuult de natuur niet”
- “Er komen minder dingen door elkaar, is beter voor het milieu”
- “De wereld wordt er beter van”
- “Dat ze zich inzetten voor een schonere wereld”
- “Dat ze voor het milieu op komen en dat het schoner wordt in de wereld”
- “Dat ze opkomen voor de natuur”
- “Dat ze het milieu schoon houden. Ze willen een schoon Nederland”

Ook vindt een vrij grote groep het belangrijk dat kinderen (en hun ouders) leren hoe ze afval moeten scheiden en wat daarvan het belang is. Bijvoorbeeld:

- “Dat het er voor zorgt dat kinderen en ouders beter gaan afval scheiden en niet in de verkeerde bak gooien”
- “Dat je op school leert over afval scheiden”
- “Dat je leert over schoon leven”
- “Dat je weet waar welk afval in moet”
- “Dat ze mensen aansporen om afval te scheiden”
- “Dat ze andere mensen en kinderen wat leren over afval scheiden”
- “Dat ze kinderen leren afval te gaan scheiden en beter met het milieu om te gaan”
- “Dat ze leren hoe je afval moet scheiden. Ik vind dat heel leuk.”
- “Dat ze mensen overhalen om afval te scheiden”
- “Dat ze tegen mensen zeggen en duidelijk maken dat ze het afval beter moeten scheiden”

Tot slot is er een groep die het vooral aanspreekt dat afval weer hergebruikt wordt:

- “Afval scheiden is erg goed, je verbruikt oude dingen om daar nieuwe van te maken”
- “Dat de mensen steeds meer afval gaan scheiden, en dat dus sommige spullen weer opnieuw gebruikt kunnen worden”
- “Dat je spullen kan hergebruiken en niet dat de natuur daar voor weg moet”
- “Dat ze daar ook denken aan materiaal hergebruiken”
- “Dat ze ook leuke dingen doen met afval”

Een aantal leerlingen gaf een tip aan andere kinderen die ook gaan meedoen met CleanWise.

De meeste tips komen neer op: doe mee, ga ook afval scheiden en blijf dat doen.

Een aantal voegde eraan toe dat ze (in het begin) goed moeten opletten wat je waarin doet. Ook schreef een aantal leerlingen erbij dat ze niet alleen op school het afval moeten gaan scheiden, maar ook thuis.

Enkele leerlingen haalden aan dat het vooral ook leuk is, of leuk zou moeten zijn om afval te scheiden. Bijvoorbeeld: “Zorg dat afval scheiden leuk wordt en scheid zoveel mogelijk afval!!!”.

Een relatief grote groep gaf aan dat afval scheiden goed is voor het milieu en de natuur, en dat dit een hele goede reden is om mee te doen. Bijvoorbeeld:

- “Ik zou goed meedoen want de wereld wordt er beter van!”
- “Doe goed mee want het is goed voor het milieu”
- “Doe het ook want het helpt, alles wordt dan beter in de wereld”
- “Doe allemaal zo goed mogelijk mee met Clean Wise, zodat iedereen zijn steentje bijdraagt aan het milieu van de aarde”
- “Dat je je best moet doen in afval scheiden zodat de wereld weer steeds een beetje groener wordt”
- “Doe het voor de natuur”

6.2 Opmerkingen en suggesties van de leerkrachten

Aan de leerkrachten is als laatste gevraagd of ze een opmerking over of suggestie voor Cleanwise hebben. Acht leerkrachten hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt. Hieronder hun antwoorden.

- “CleanWise is een goede aanvulling maar eigen houding leerkracht is ook belangrijk. Met CleanWise alleen ben je er nog niet. Het schooljaar is langer”
- “De naam CleanWise is niet bekend, scheiden van afval wel”
- “Het is minder gericht op de 4- jarigen”
- “Ik ben tevreden met hoe het nu werkt”
- “In elke klas 4 bakken: papier, plastic, drinkpakjes en restafval”
- “Meer je gezicht laten zien -> acties”
- “Terugkerende evaluatie met de klas, zodat het actueel blijft en leerlingen er het nut van blijven inzien”
- “We hebben uitgebreid met de groep besproken waarom we afval scheiden. Ze doen dit thuis ook dus vinden ze dit heel normaal”

6.3 Opmerkingen en suggesties van de ouders

Aan de ouders hebben we gevraagd wat zij vooral goed vinden aan CleanWise en of ze een suggestie hebben om CleanWise te verbeteren.

Wat vinden de ouders vooral goed aan CleanWise?

Een groot deel van de ouders vindt het vooral goed dat kinderen al op jonge leeftijd bewust worden van afval, het scheiden van afval en het milieu. Voorbeelden van antwoorden:

- “Dat de kinderen bewust worden van afval”
- “Kinderen al vroeg bewust maken”
- “Kinderen worden bewust van de milieuproblemen”
- “Kinderen leren bewust om te gaan met het milieu”
- “Dat iedereen zich bewust wordt van het nut van afval scheiden”
- “Dat kinderen bewust worden gemaakt met het scheiden van afval”
- “Bewustwording, toekomst”
- “Dat kinderen op meerdere plekken tegelijk hetzelfde leren (school en thuis)”
- “Goed om bewust van te zijn, als kind al”
- “Jong geleerd, oud gedaan”.

Ook zegt een aantal ouders dat het goed is om afval te scheiden, bijvoorbeeld voor het milieu. Voorbeelden van antwoorden:

- “Het is goed voor het milieu”
- “Alles gaat netjes worden”
- “Dat scholen afval gaan scheiden”
- “Het is heel gezond”
- “Hoop ruimte in de grijze bak. Nu 1 x per 6 weken aan de weg”
- “Dat afval gescheiden wordt”.

Suggesties om CleanWise te verbeteren?

Circa 20 ouders hebben een suggestie gedaan om CleanWise te verbeteren.

Een groot deel van hen geeft als tip om meer en beter te communiceren over CleanWise, bijvoorbeeld met de Clean Kids-krant.

Twee ouders zeggen dat een papierbak voor thuis “handig zou zijn” en één ouder zegt dat de afvalbakken groter zouden moeten zijn. Volgens twee ouders zouden de drinkpakjes afgeschaft moeten worden. Eén van hen doet de suggestie om de schoolmelk weer in te voeren, omdat dit dan niet lekt in de tas. Eén ouder doet het verzoek dat nog eens onder de aandacht wordt gebracht dat kinderen fruit mee naar school krijgen in plaats van verpakte koek. En tot slot geeft één ouder aan dat alle scholen mee zouden moeten doen met CleanWise.

6.4 Opmerkingen, suggesties en aanbevelingen van school--directeuren

Alle zeven directeuren in dit onderzoek zouden andere scholen aanraden om mee te gaan doen met CleanWise. In hun toelichting geven ze aan dat dit bij een goede opvoeding hoort, bij goed burgerschap en bewustwording van de omgeving. Ook halen ze de kostenbesparing aan. Twee directeuren vermelden erbij dat er dan wel meer begeleiding, informatie en tips moeten zijn, zodat niet iedere school het zelf moet uitvinden.

Aan andere scholen geven ze mee:

- “Zorg dat je het materiaal voor elkaar hebt”.
- “Kleine containers 4x2 in de gang en kleine GFT-bakjes in de lokalen”.
- “Drinkpakjes de deur uit”.
- “Goede instructie geven. Zorg dat het goed verwerkt wordt”.
- “Zie kansen, geen knelpunten”.
- “Denk goed na over realisering. Goed laten ophalen, eventueel door de conciërge. Wie gaat het doen, want het is wel een klus erbij”.
- “De bereidheid is groot. Kijk naar de manier waarop, intern goede communicatie over hoe je het organiseert”.

En als slotopmerking of suggestie lieten de directeuren weten dat het afval scheiden al helemaal is ingeburgerd op school; dat de hoeveelheid fruit en drinkpakjes meer is dan verwacht en dat er vier verzamelbakken per lokaal zijn.

Enkele directeuren hebben een vraag of verzoek. Een aantal zou graag een terugkoppeling willen ontvangen van de resultaten van dit onderzoek.

De directeur van De Rank vraagt of de drinkpakjes voortaan in de oranje bakken horen te gaan. In dat geval zouden ze graag extra oranje bakken. Graag hierover communiceren en faciliteren, wanneer dit wordt ingevoerd.

Ook vraagt een directeur zich af of de kostenbesparing wordt doorberekend. Hij/zij zou graag zien dat hierover aan het begin gecommuniceerd wordt.

